

До 150-річчя НТШ

УДК 94(477)+001(477)

DOI: 10.31471/2304-7402-2023-18(69)-11-33

ПАТРІАРХ ЙОСИФ СЛІПІЙ І ДІЯСПОРНІ ДІЯЧІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА

Ірена Іванкович

*Релігійне Товариство українців-католиків «Свята Софія», США.
Центр студій спадщини Патріярха Йосифа Сліпого у Філадельфії*

«Науковою культурною працею ми кладемо чи не найсильніші (під цю хвилю) підвалини нашому національному і державному життю», – писав Патріярх Йосиф Сліпий (1892-1984) у вступній статті до статуту Богословського наукового товариства (БНТ) в 1926 році.¹ Поряд із вірою в Бога, наука для Блаженнішого була фундаментом його життя. «*Два крила, якими підноситься людський дух в безкраї простори – це віра й наука*», – *стверджував Й. Сліпий в однойменній праці*. Ставши свого часу перед дилемою: віддатися науці чи священничому покликанню, він – завдяки підтримці Праведного Митрополита Андрея Шептицького – зміг успішно поєднати ці два дискурси і «вести програму педагогічного та богословського відновлення, що її він назвав “реформою богословських студій”»². Академічні здобутки Й. Сліпого – це не лише численні високонаукові друковані праці, але й створення просвітницьких організацій і установ, які формували українську богословську наукову думку, посідали достойне місце в науковому світі, формували духовну і національну еліту. Серед них слід згадати Богословське наукове товариство³ і квар-

¹ Світлана Штука. Культурно-просвітницька діяльність Йосифа Сліпого (1922-1945) // *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Історичне релігієзнавство». Випуск 10, 2014. – с. 210.

² Ярослав Пелікан. Ісповідник між Сходом і Заходом. Портрет українського кардинала Йосифа Сліпого. Львів: АРТОС, 2015. – с. 129.

³ Заснування БНТ зустрілося зі зрозумінням та підтримкою з боку НТШ і кураторії Національного Музею. В організації БНТ значно допомогло саме НТШ. Члени НТШ були як серед засновників БНТ (Т.-Т. Галушинський, Ю. Дзерович, А. Ішак, Г. Костельник, Й. Сліпий та ін.), так і серед дійсних членів товариства (М. Андрусак, А. Андрухович, Я. Гординський, П. Ісаїв, М. Конрад, І. Крип'якевич, Я. Пастернак та ін.). Йосиф Сліпий був обраний головою БНТ в 1923 р. Сьогодні робота УБНТ тісно поєднується з науковою діяльністю Українського католицького університету та НТШ.

тальник «Богословія», Греко-католицьку богословську академію у Львові, і згодом – Український католицький університет ім. Климента Папи в Римі (УКУ).

За значні наукові заслуги, активність у розбудові культурно-національного і релігійного життя 17 лютого 1930 року о. д-ра Йосифа Сліпого обрано дійсним членом Історично-Філософичної Секції Наукового товариства імені Шевченка (НТШ). З цього моменту взаємини Патріярха Йосифа Сліпого з «многозаслуженим»⁴ Товариством були довготривалі, багатогранні і плідні. Друга Світова війна внесла свої корективи у життя НТШ, а відтак – у наукову діяльність Йосифа Сліпого. У 1944 році, перед приходом радянської армії до Львова, більшість членів НТШ виїхала на Захід, а проти тих, що залишилися почалися репресії. До 1946 року був проведений остаточний розгром НТШ, а разом з ним вільної української науки: 30 дійсних членів загинуло у тюрмах, 20 опинилися на засланні. Серед них, митрополит д-р Йосиф Сліпий, проф. Крип'якевич та інші, біля 20 членів пропали безвісті⁵.

Чи то в Україні у міжвоєнний час ректорства у Львівській Богословській Академії, чи на вигнанні, Патріярх без сумніву був кустодієм наукових установ і організацій, в тім – НТШ, а воно з черги завжди залишалося вірним ідеям одного з найвидатніших українських науковців-богословів ХХ століття, яким був Йосиф Сліпий. Так, 1962 р., в той час, коли Блаженніший перебував ще на засланні, українська громада у діаспорі планувала урочисте відзначення ювілею 70-ліття Ісповідника Віри. Відтак, 12 лютого Наукове Товариство ім. Шевченка зорганізувало в Мюнхені прес-конференцію у співпраці з Українським Християнським Рухом, а 17 лютого – в Нью-Йорку наукову конференцію на пошану ювіляра⁶. Доповіді стосувалися безпосередньо життя й діяльності Блаженнішого та інституцій, які він довгі роки очолював.

Звільнення Патріярха Йосифа з ув'язнення 1963 року спонукало українську інтелектуальну еліту Європи до зустрічі з Митрополитом. Нагодою до цього були ювілеї 90-ліття НТШ і 40-ліття БНТ. На запрошення Українського Християнського Руху було рішено відзначити ці дати спільною конференцією на тему «Український мирянин в житті Церкви, спільноти та людства» в Рокка ді Папа біля Риму в днях 18-20 жовтня 1963 р. Співорганізували подію Український Вільний Універси-

---

⁴ Твори Кир Йосифа Верховного Архiepіскопа і Кардинала. – Рим: Український католицький університет, 1970. Т. 3/4. – с. 41.

⁵ Людмила Пекарська. Сарсель: НТШ в Європі. Гордість за минуле і біль за сьогодні // *Українська Думка*, 9 липня 2016 р.

⁶ Наукові записки. 1967-68. Ч. 9-10 на пошану Блаженнішого Верховного Архiepіскопа Кардинала Йосифа Сліпого у 30-ліття Єпископських Свячень та 25-ліття вступлення на Митрополічий Престол за редакцією Володимира Янева. Спільне видання УВУ, НТШ, УБНТ та УВАН. Мюнхен-Рим-Париж, 1969. – с. XXIII-XXIV.

тет (УВУ) і Українська вільна академія наук (УВАН)⁷. Блаженніший відслужив Літургію для учасників конференції, які мали нагоду особистої зустрічі з довголітнім дійсним членом НТШ. Було заслухано 22 доповіді, модератором поодиноких секцій був Голова НТШ в Європі проф. д-р Володимир Кубійович, подію координував проф. д-р Володимир Янів, науковий Секретар НТШ у Європі.

Після звільнення з ув'язнення Блаженніший одразу зосередив свою увагу на реанімуванні української науки – субстрату інтелектуального фундаменту українців. Одним із перших починів було створення Українського католицького університету, який – за задумом Йосифа Сліпого – мав стати осередком, «що об'єднував Наукове Товариство ім. Шевченка, Українську Академію Наук, Українське Богословське Наукове Товариство та український університет»⁸. НТШ «в екзилі» було також предметом приватної аудієнції із Папою Павлом VI⁹.

1965 року Президія Наукового Товариства НТШ в Америці в особливий спосіб вшанувала свого дійсного члена Патріярха Йосифа, жертвуючи йому символічний дар – дорогоцінну чашу роботи віденсько-львівської ювелірної школи початку XVIII ст. Урочистість відбулася 27 червня в Папській Семінарії св. Йосафата в Римі в присутності членів НТШ¹⁰. У подячному слові Блаженніший високо оцінив роль Товариства як «творчої, благородної, об'єднуючої усю Україну, духовної сили, якою увесь нарід давав вислів і доказ свого творчого генія»¹¹. Він віддав шану «заслуженим Членам і світочам науки»¹², серед яких згадав М. Грушевського, Є. Чикаленка, І. Франка, Д. Дорошенка, О. Барвінського, В. Гнатюка, І. Свенціцького, митрополита Андрея Шептицького та багатьох інших. Це були люди, які «своїм розумом і волею [здвигнули] ту монументальну святиню науки, якою слушно і справедливо пишається український нарід і яку даліше розбудовують і украшують здобутком свого ума, часто серед нужди і злиднів, з великими жертвами, оці герої науки»¹³.

---

⁷ Володимир Янів. Нарис історії Українського Богословського Наукового Товариства (В 45-ліття заснування) // *Наукові записки Українського Вільного Університету*. Том 9-10 (1967-68) на пошану Блаженнішого Верховного Архієпископа Кардинала Йосифа Сліпого у 30-ліття Єпископських Свячень та 25-ліття вступлення на Митрополичий Престол за редакцією Володимира Янева. Спільне видання УВУ, НТШ, УБНТ та УВАН. Мюнхен-Рим-Париж, 1969. – с. 194.

⁸ Ярослав Пелікан. Ісповідник між Сходом і Заходом. Портрет українського кардинала Йосифа Сліпого. Львів: АРТОС, 2015. – с. 136-137.

⁹ Протокол аудієнції в Папи, 17.III.1967, *Arch. Pat.* 36:101.

¹⁰ Наукове Товариство ім. Шевченка в поклоні Блаженнішому Митрополитові Кардиналові Кир Йосифові. 27.VI.1965 // *Твори*, Том XII, 1982. – с. 196.

¹¹ Слово Кардинала Кир Йосифа 27.VI.1965 // *Твори*, Том XII, 1982. – с. 190.

¹² Там само, с. 190.

¹³ Там само, с. 191.

Кілька місяців потому, 9 серпня 1965 року Головна Рада Наукових Товариства ім. Шевченка іменувала Патріярха Йосифа Сліпого Почесним Членом НТШ, однак вручення грамоти відбулося лише 8 серпня 1967 року в Римі. В урочистості взяли участь Генеральний Секретар НТШ, проф. д-р Євген Вертипорох з дружиною; Заступник Директора Історично-Філософічної Секції НТШ о. д-р Атанасій Великий, ЧСВВ; науковий секретар НТШ в Європі та Секретар Історично-Філософічної Секції НТШ, проф. д-р Володимир Янів та присутні на той час у Римі члени НТШ. Проф. Вертипорох відчитав текст грамоти і передав її Блаженнішому, який, дякуючи за честь та відзначення, наголосив на ролі НТШ для розвитку української науки й культури¹⁴.

Під час візитів до українських громад в різних країнах їхнього поселення Патріярх намагався відвідати осередки Наукового Товариства ім. Шевченка й зустрітися з його членами, як, скажімо, у Сарселі 10 липня 1970 р. під час пастирського візиту до Франції¹⁵. Коли 2 серпня 1968 року Блаженнішому надали почесний докторат Католицького університету Америки, тогочасний Голова НТШ в США проф. Роман Смаль-Стоцький і дійсний член НТШ д-р Юрій Старосольський брали участь у церемонії. Члени НТШ проф. Микола Чубатий і д-р Володимир Ленцик були присутні на летовищі Нью-Йорка 17 серпня 1968 року, проводжаючи Йосифа Сліпого після завершення першого пастирського візиту до США.

Щобільше, Блаженніший дбав, аби НТШ мало відповідні умови для діяльності. Причинившись до закупівлі нового будинку для Українського Вільного Університету в Мюнхені, Патріярх Йосиф одночасно забезпечив існування НТШ у Німеччині, адже в домі знайшло приміщення рівнож Наукове Товариство ім. Шевченка¹⁶. Подібно, придбавши дім для Релігійного Товариства українців католиків «Свята Софія» США у Філадельфії, Блаженніший бажав, аби він став осідком Осередку праці НТШ в місті Братньої Любови.

Функціонування новоствореного Українського католицького університету в Римі вимагало забезпечення відповідної наукової кадри. Тому Патріярх Йосиф збирав навколо нього визначних науковців діаспори, більшість яких були членами НТШ. У своєму листі до д-ра Василя Лен-

---

¹⁴ Українське паломництво до Риму // *Наукові записки Українського Вільного Університету*. Том 9-10 (1967-68) на пошану Блаженнішого Верховного Архiepіскопа Кардинала Йосифа Сліпого у 30-ліття Єпископських Свячень та 25-ліття вступлення на Митрополичий Престол за редакцією Володимира Янева. Спільне видання УВУ, НТШ, УБНТ та УВАН. Мюнхен-Рим-Париж, 1969. – с. 366.

¹⁵ Ольга Вітошинська. Подорожі Блаженішого Кир Йосифа VII (1968-1970) у світлі чужої преси. – Рим; Париж, 1972. – с. 104.

¹⁶ *Благовісник Верховного Архiepіскопа візантійсько-українського (греко-руського) обряду* // Кн. 1-4, Рік X. – Кастельгандольфо біля Риму 1974. – с. 145.

цика, в якому Патріярх Йосиф іменує його на члена Професорської Колегії УКУ, бачимо повний перелік необхідної документації. Серед них – «назвати сповнювані Вами наукові функції (зі згаданням про членство в наукових товариствах)»¹⁷.

Як свідчить Леонід Рудницький, «Блаженніший ставив високі вимоги до всіх дійсних членів Товариства. Так, одного разу в Римі (...) я мимоволі став свідком Блаженнішого як Ректора УКУ з одним із деканів, що у ній він осудив бездіяльність одного професора, який, за словами Патріярха – «нічого не написав за останні роки»¹⁸. Подібно довголітній особистий секретар Патріярха о. д-р Іван Дацько стверджував, що Йосиф Сліпий «був дуже вимогливий до себе й до інших, а найбільше не міг терпіти лінохів, нероб. Усіх нас підганяв учитись, захищати наукові роботи»¹⁹. Один з професорів УКУ д-р Василь Ленчик згадував, що ще як Ректор Богословської Академії у Львові о. д-р Йосиф Сліпий повторював: «Ми не можемо дозволити собі випускати дилетантів-легкодушів»²⁰. Зрозуміло, що контакти Йосифа Сліпого з науковцями не були позбавлені амбівалентності, розчарувань чи особистих упереджень, однак добро української науки завжди переважало.

Завдяки зусиллям Йосифа Сліпого, у видавництві УКУ в Римі побачили світ цінні книги авторства викладачів університету, які у час заборони розвитку правдивої україністики у підсоветській Україні поповнювали національний науковий фонд поза її межами.

До грона визначних науковців-діячів НТШ, з котрими Блаженнішого пов'язувала праця в УКУ, належали відомі історики, політологи, мовознавці, психологи, музикознавці, мистці, археологи, юристи, літературознавці та загалом спеціалісти різних царин науки, які емігрували до США, Канади, Бельгії, Німеччини, Іспанії, Аргентини, Бразилії та інших країн вимушеного поселення українців. Великий відсоток цих потужних наукових умів брали рівнож активну участь у Патріярхальному русі, а відтак їхні контакти з Блаженнішим були розлогими й активними. Так, 1 липня 1974 року в Римі, професори УКУ – члени НТШ видали спільну

---

¹⁷ Лист до д-ра Василя Ленчика, 24 червня 1963 р. // Василь Ленчик. Визначні постаті Української Церкви: Митрополит Андрей Шептицький і Патріярх Йосиф Сліпий. – Наукове Товариство ім. Шевченка. *Українознавча бібліотека НТШ*, Число 11. Львів: Монастир монахів Студитського устав. Видавничий відділ «Свічадо», 2001. – с. 579.

¹⁸ Л.І. Рудницький. Патріярх Йосиф Сліпий і Наукове Товариство ім. Шевченка // *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. – №40 (40) – 2017, 3(47)-2018. – с. 26

¹⁹ о. Іван Дацько. «Не цілуйте рук, а краще виконуйте свою роботу». Сім історій про Йосифа Сліпого//https://tvoemisto.tv/news/ne_tsiluyte_ruk_a_krashche_vykonuyte_svoyu_robotu_sim_istoriy_pro_yosyfa_slipogo_84008.html

²⁰ Василь Ленчик. Визначні постаті Української Церкви: Митрополит Андрей Шептицький і Патріярх Йосиф Сліпий. – Наукове Товариство ім. Шевченка. *Українознавча бібліотека НТШ*, Число 11. Львів: Монастир монахів Студитського устав. Видавничий відділ «Свічадо», 2001. – с. 454.

заяву із закликом про згуртування сил навколо Товариства «За єдність Церкви і народу» та активної підготовки до Світового з'їзду організацій і товариств за Патріярхат «як передумови сконцентрованої і раціонально розпланованої акції на українському внутрішньому і міжнародному форумах у найважливіших справах українського буття»²¹. Серед підписантів – д-р Петро Зелений, д-р Леонід Рудницький, д-р Ярослав Рудницький, д-р Ігор Соневицький, д-р Василь Лев, д-р Костянтин Біда. Про них та інших членів НТШ, які співпрацювали з Патріярхом Йосифом, подаємо короткі довідки.

Мовознавці та літературознавці:

Константин Біда (1916 – 1979) – український літературознавець, перекладач, мовознавець. Спеціаліст зі слов'янської філології, порівняльного літературознавства та історії української літератури. Дійсний член НТШ Канади з 1977 р.²² Ініціатор створення Комісії дослідів наукової проблематики при НТШ Канади, заснованої 1964 р. (затверджена 1965 р.) з участю управи НТШ Канади та кафедри славістики Оттавського університету. Професор Українського католицького університету ім. Климента Папи в Римі, де побачили світ його ґрунтовні праці: «Іоанікій Галятовський і його «Ключь Разумѣнія»²³ і «Київська "Грамматика" з 1705 р.»²⁴

Дмитро Бучинський (1913 – 1963) – український літературознавець, перекладач, бібліограф. Уродженець Тернопільщини. Навчався в 1945-1948 рр. на філософічному факультеті УВУ в Мюнхені, де захистив (під керівництвом відомого українського філософа Івана Мірчука) докторську дисертацію «Християнсько-філософський світогляд Тараса Шевченка» (опублікована у Лондоні). У ній уперше розглянуто творчість Т. Шевченка як християнського поета. Цю працю високо цінував і ставив у приклад Патріярх Йосиф Сліпий²⁵. Як член НТШ, Д. Бучинський брав участь у створенні крайових НТШ й осередків Товариства за кордоном (1949 – 1951), виступав на засіданнях із доповідями на культурологічні та літературознавчі теми. Від 1963 р. за пропозицією і на особисте запрошення Блаженнішого призначений надзвичайним професором УКУ в Римі.

²¹ За *Патріярхат*. Ч. 3 (26), червень 1973, рік VII. – с. 10.

²² http://encyclopedia.com.ua/search_articles.php?id=293

²³ Біда К. *Іоанікій Галятовський і його «Ключь Разумѣнія»* / Проф. Д-р Константин Біда; *Праці Греко-Католицької Богословської Академії; Пам'ятки української літератури і мови XVII-ого ст. Ч. I.* – Рим, 1975.

²⁴ Біда К. *Київська "Грамматика" з 1705 р.* Видання Українського Католицького університету ім. св. Климента Папи. *Праці Філософічно-гуманістичного факультету т. 19.* – Рим, 1978.

²⁵ Лист Блаженнішого Йосифа Сліпого до проф. Леоніда Рудницького з дня 29 березня 1976 р. // родинний архів Л. Рудницького.

Олекса Горбач (1918 – 1997) – філолог, славіст, україніст, педагог, видавець. Надзвичайний професор слов'янської філології Українського католицького університету в Римі. 1948-52 рр. був секретарем Президії НТШ в Мюнхені, Дійсний член НТШ у Філологічній секції від 1962 р.²⁶ У видавництві Українського католицького університету побачили світ його праці «Три Церковнослов'янські Літургічні рукописні Тексти Ватиканської Бібліотеки» (1966); «Перший рукописний українсько-латинський словник Арсенія Корецького-Сатановського та Епіфанія Славинецького» (1968).

Константин (Кость) Кисілевський (1890 – 1974) – мовознавець, літературознавець, педагог. На УКУ був звичайним професором Філософсько-гуманістичного факультету. Дійсний член НТШ (1932), Директор Філологічної секції НТШ (1956). Редагував видання НТШ. На УКУ вийшла друком його праця «Українське мовознавство в останній добі» (1973).

Василь Лев (1903 – 1991) – український мовознавець та історик літератури, професор, доктор, педагог. Професор Львівського державного університету, УВУ та Українського католицького університету в Римі. Дійсний член Філологічної Секції НТШ з 1947, з 1949 р. – член виділу НТШ в Нью-Йорку²⁷. Опрацював бібліографію видань НТШ. Редактор ряду регіональних збірників, виданих під егідою НТШ в серії «Український архів».²⁸

Богдан-Іван Лончина (1917 – 1985) – мовознавець, громадський діяч, перекладач. Голова відділу НТШ у Детройті, Крайової управи Українського патріархального товариства в США, Українського патріархального світового об'єднання (1982–85). Співпрацював з Йосифом Сліпим, який у 1976 р. призначив Б. Лончину редактором відновленого журналу «Дзвони» (Рим, Детройт). Був професором модерної філології філософічно-гуманістичного факультету, а відтак – деканом (1973–74) Українського католицького університету в Римі. Разом проф. Василем Левом організував літні курси при УКУ, де викладав італійську мову й літературу (1972–85). У програмі цих курсів 1973 року читав лекції на тему «“Божественна комедія” Данте: Пекло», переклав українською мовою цю частину твору (видано у Львові 2007). Його переклади «Пісня про мого Сіда» (1972), «Пісня про Роланда» (1977) побачили світ у видавництві УКУ²⁹.

---

²⁶ Український Католицький Університет ім. Св. Климента Папи в першому п'ятиліттю свого постання та діяльності (1963-1968). – Рим, 1969. – с. 59-60.

²⁷ Там само, с. 82.

²⁸ Енциклопедія Української Діаспори. Том 1. Сполучені Штати Америки. Книга 2. Л-Р. – НТШ А, Нью-Йорк-Чикаго, 2012. – С. 11.

²⁹ Енциклопедія сучасної України // <https://esu.com.ua/article-56398>

Марія Пшен'юрська-Овчаренко (1909 – 1998) – українська філологиня, дослідниця надсянських говорів. Викладачка багатьох літніх курсів УКУ в Римі. Дійсна членкиня НТШ з 1952 р.³⁰ Активно друкувалася в Записках НТШ.

Леонід Рудницький (1935-) український філолог, германіст, славіст, україніст, професор багатьох університетів, зокрема – УКУ в Римі. За рекомендацією Йосифа Сліпого, його обрано директором філії УКУ у Філадельфії. Від 1992 р. – Президент Світової Ради НТШ. Леонід Рудницький належав до грона близьких співпрацівників Патріярха Йосифа Сліпого³¹. Контакти Л. Рудницького з Блаженнішим детальніше розглянемо далі.

Ярослав-Богдан Рудницький (1910 – 1995) – український славіст, мовознавець, науковий і громадський діяч, літературознавець, фольклорист. Дійсний член НТШ з 1947 р. Професор багатьох університетів, втім – з 1963 р. професор в Українському католицькому університеті імені Святого Климента в Римі.

Віра Селянська (Віра Вовк) (1926 – 2022) – письменниця, перекладачка і літературознавчиня. Дійсна членкиня НТШ у Нью-Йорку³². Надзвичайна професорка романських філологій Українського католицького університету в Римі.

Михайло Ярослав Соневицький (1892 – 1975) – філолог, історик, педагог. Уродженець Тернопільщини. Знайомий з Патріярхом з часів викладання в Греко-Католицькій Богословській Академії (1934 – 1944). 1963 року Блаженніший Йосиф Сліпий запросив М. Соневицького на посаду звичайного професора Українського католицького університету в Римі³³. Доктор філософії (1923). Дійсний член НТШ з 1954 р. Співпрацював з «Записками Наукового Товариства ім. Шевченка». У видавництві УКУ в Римі побачила світ його двотомна «Історія грецької літератури» (1970 р. і 1977 р.). Саме за підказкою свого гімназійного товариша Йосифа Сліпого Соневицький долучився до створення цієї праці. Патріярх не лише допоміг Соневицькому здійснити видання його «Історії», а й посприяв, аби вона з'явилася в європейських країнах. Праця здобула там широке визнання. Йосиф Сліпий написав також передмову до монографії, у якій зокрема зазначив: «У 1963 році я навідався до Соневицького й поцікавився над чим він працює. Але Михайла тоді підкосила важка недуга і він із сумом сказав мені про те, що готується до смерті, на що я

³⁰ Енциклопедія Української Діаспори. Том 1. Сполучені Штати Америки. Книга 2. ЛР. – НТШ А, Нью-Йорк-Чикаго, 2012. – С. 195

³¹ Л.І. Рудницький. Патріярх Йосиф Сліпий і Наукове Товариство ім. Шевченка // Прикарпатський вісник НТШ. Слово. – №40 (40) – 2017, 3(47)-2018. – с.

³² https://esu.com.ua/search_articles.php?id=35205

³³ Енциклопедія Української Діаспори. Том 1. Сполучені Штати Америки. Книга 3. С-Я. – НТШ А, Нью-Йорк-Чикаго, 2018. – С. 73.

йому відповів: «Ти зарано себе хорониш, друже. Смерть сама прийде колись до тебе, а зараз треба налаштувати себе на працю, аби залишити по собі добру пам'ять. І Соневицький прислухався до моєї поради й приступив до написання історії грецької літератури. Я втішився його вчинком, адже подібного посібника в україномовному варіанті тоді ще не існувало. Крім нього ніхто би не зміг подужати такий пласт світової культури»³⁴.

Михайло Тершаковець (1883 – 1978) – український історик літератури і педагог. Професор Українського католицького університету в Римі. Дійсний (з 1914 р.) і почесний (з 1974 р.) член НТШ. В часі польської окупації, яка тривала 21 рік, був впродовж 17 років делегатом Філологічної Секції до Відділу Наукового Товариства ім. Шевченка, підтримуючи його існування в час, коли польська влада відібрала Товариству привілей друкувати шкільні підручники, які приносили вагомий грошовий дохід³⁵. З приїздом Блаженнішого Патріярха Йосифа у вільний світ, М. Тершаковець віддано працював для ідеї патріярхату УГКЦ. Він один із перших став в ряди Ініціативного Комітету для творення мирянського руху і був засновником Товариства, а опісля – Почесним Головою Крайового Товариства за Патріярхальний Устрій УКЦеркви³⁶.

Юристи і політологи:

Богдан Ростислав Боцюрків (1925 – 1998) – історик, політолог. Уродженець Тернопільщини (Бучач). Надзвичайний професор факультету правничих і суспільних наук в УКУ в Римі. Читав доповіді на сесіях едмонтонського осередку НТШ, де був містоголовою в 1959-67 рр., а згодом – головою. 1972 року став дійсним членом НТШ, від грудня 1988 р. – заступник голови історико-філософської секції НТШ в Канаді.

Богдан Тадей Галайчук (1911 – 1974) – український правник, політолог, публіцист. З 1949 р. проживав у Буенос-Айресі, де був головою філії Українського католицького університету ім. Климента Папи. Працював викладачем суспільних наук в УКУ в Римі. Дійсний член НТШ.

Василь Маркусь (1922 – 2012) – правознавець, політолог, громадський діяч. Від 1952 р. – секретар НТШ (м. Сарсель, Франція), водночас від 1973 р. – директор Чиказької філії Українського католицького університету; 1985 – 88 рр. очолював літні курси УКУ в Римі. Член президії, керівник Історично-філософської секції НТШ у США. В Історичному

---

³⁴ Василь Бабух. Довге повернення видатного вченого з чернівецьким корінням. <https://fakty.cv.ua/2017/02/dovhe-povernennya-vydatnoho-vchenoho-z-chernivetskyim-korinnyam/>

³⁵ Український Католицький Університет ім. Св. Климента Папи в першому п'ятиліттю свого постання та діяльності (1963-1968). – Рим, 1969. – с. 57

³⁶ Проф. Д-р Михайло Тершаковець. У сороковий день після смерті. // *Патріярхат*, ч. 4 (82) 1978. <http://www.patriarkhat.org.ua/statti-zhurnalu/prof-d-r-myhajlo-tershakovets-u-sorokovuj-den-pislya-smerty/>

архіві УГКЦ в Римі зберігається листування Маркуся з Патріярхом Йосифом. Як зазначив Володимир Мороз, «цей епістолярій представлений 26 персональними листами Маркуся до патріярха (крім того, є листи, в яких Маркусь – не єдиний підписант) і 20 листами патріярха до Маркуся за період із 5 лютого 1965 до 23 лютого 1980 р.»³⁷

Михайло Г. Марунчак (1914 – 2004) – український редактор, бібліограф, педагог, громадський діяч. Дійсний член Наукового товариства ім. Шевченка (з 1961 року). Був професором права й суспільних наук Українського католицького університету в Римі.

Юрій Старосольський (1907 – 1991) – український вчений-правник у США, професор права на Українському католицькому університеті в Римі (від 1974 р. був двічі на літніх курсах); керівник філії УКУ у Вашингтоні. Дійсний член НТШ, очолював Осередок Товариства у Вашингтоні.

Історики:

Петро Маркіян Ісаїв (1905 – 1973) – історик, педагог, релігійний та громадський діяч. Редагував заснований Патріярхом Йосифом Сліпим літературно-науковий католицький журнал «Дзвони» (1931-39)³⁸. Дійсний член НТШ. 1965 року за багатолітню наукову й громадську працю обраний почесним професором історії України УКУ в Римі, у видавництві якого посмертно побачила світ його праця «Причини упадку української держави в княжі і козацькі часи» (з передмовою Йосифа Сліпого в серії праці Греко-Католицької Богословської Академії (1975).

Мирослав Лабунька (1927 – 2003) – історик, бібліотекознавець, політичний діяч. Уродженець Тернопільщини. Активний діяч Українського Патріярхального Товариства в США, Українського Патріярхального Світового Об'єднання, заступник директора філії УКУ у Філадельфії. Читав лекції на літніх курсах УКУ в Римі. Його праця «Митрополит Київський Іларіон» побачила світ у журналі «Богословія» (т. 53, 1989) в Римі. Дійсний член НТШ. Очолював осередок НТШ у Філадельфії і з 1993 р. був заступником директора філософсько-історичної секції НТШ³⁹. З рани філії УКУ в Філадельфії, разом з Леонідом Рудницьким, 19 квітня 1975 року співорганізував симпозіум “The Ukrainian Catholic Church: 1945-1975” (*Українська католицька церква: 1945-1975*),

---

³⁷ Володимир Мороз. Йосиф Сліпий, Закарпаття і закарпатські українці. // https://www.academia.edu/38656467/Йосиф_Сліпий_Закарпаття_і_закарпатські_українці?fbclid=IwAR07np8lpAJ4IP8akp8DwbRnhlH8nXpytWXvNqnI9E26LuYeYxpOASQ1Dis

³⁸ Енциклопедія Української Діаспори. Том 1. Сполучені Штати Америки. Книга 3. С-Я. – НТШ А, Нью-Йорк-Чікаго, 2018. – С. 327.

³⁹ *Енциклопедія Української Діаспори*. Том 1. Сполучені Штати Америки. Книга 2. Л-Р. – НТША, Нью-Йорк-Чікаго, 2012. - С.1.

який відбувся у ЛаСаль коледжі. Метою симпозіуму було привернути увагу до долі переслідуваних в Україні Церков, зокрема до УГКЦ та її очільника Патріярха Йосифа Сліпого. Матеріяли конференції побачили світ збірником за редакцією М. Лабуньки й Л. Рудницького. Для потреб видання М. Лабунька уклав перелік джерел іноземними мовами, які висвітлювали історію християнства у Східній Європі, сучасну ситуацію церковних установ, а також релігійне життя в Україні⁴⁰.

Василь Ленцик (1912 – 2002) – український історик, релігієзнавець, професор, доктор історичних наук, філософії та доктор теології, історик Української Церкви. З 1948 р. – звичайний член НТШ, а з червня 1968 р. – дійсний член НТШ. Член управи НТШ (1964 – 1986), голова контрольної комісії (1990 – 1992), генеральний секретар головної ради (1978 – 1992), заступник голови НТШ у США (1986 – 1990), голова історичної комісії при Історико-філософській секції НТШ у США. В рамках Наукової Конференції НТШ 17 лютого 1962 р. виголосив доповідь «Митрополит Йосиф Сліпий як Ректор Духовної Семінарії і Богословської Академії»⁴¹. Від 1963 року – професор історії Церкви та світової історії Українського католицького університету імені св. Климента Папи в Римі. Йосиф Сліпий цінував д-ра Ленцика як людину, називаючи його «братом»⁴², і як науковця. Його успіхи тішили Патріярха, як і всі «осяги на полі української науки»⁴³. 2001 р. побачила світ його монументальна праця «Визначні постаті Української Церкви. Митрополит Андрей Шептицький і Патріярх Йосиф Сліпий».⁴⁴ В одній зі своїх доповідей-спогадів як колишній студент Богословської Академії, В. Ленцик говорив про Патріярха Йосифа як про суворого, справедливого педагога, який мав не лише дуже добру підготовку для педагогічної праці, але й був вправним організатором української науки у загальному. За словами д-ра Ленцика,

---

⁴⁰The Ukrainian Catholic Church: 1945-1975. A Symposium (ed. Miroslav Labunka and Leonid Rudnytsky). – Philadelphia: St. Sophia Religious Association of Ukrainian Catholics, Inc., 1976.

⁴¹ Підґрунтя до згаданої праці Василь Ленцик заклав у доповіді, присвяченій історії Богословської Академії, яку автор підготував для потреб спеціальної наукової конференції, що її НТШ в Європі зорганізувало 1956 року у зв'язку зі загальною акцією українського громадянства у 25-ліття знищення назверніх виявів УАПЦ і у 10-ліття заарештування українських католицьких владик (т. зв. «Акція Трагічних Дат», див. «Завдання і діяльність УХР», 1959, ст. 71-93)

⁴²Лист до д-ра Василя Ленцика, 9 березня 1963 р. // Василь Ленцик. Визначні постаті Української Церкви: Митрополит Андрей Шептицький і Патріярх Йосиф Сліпий. – Наукове Товариство ім. Шевченка. *Українознавча бібліотека НТШ*, Число 11. Львів: Монастир монахів Студитського устав. Видавничий відділ «Свічадо», 2001. – с. 578.

⁴³Там само.

⁴⁴ Василь Ленцик. Визначні постаті Української Церкви: Митрополит Андрей Шептицький і Патріярх Йосиф Сліпий (за ред. Анни Ленцик-Павлічко). – Наукове товариство ім. Шевченка. Львів:Свічадо, 2001. – 608 с.

Йосиф Сліпий мріяв, щоб Богословська Академія перетворилась у повноцінний університет з різними факультетами, а не тільки з богословією. Його прагненням було піднести рівень української науки в цілому, а також рівень культурно-економічного життя українського народу. В. Ленцик підкреслив, що вклад Блаженнішого у розвиток богословської думки залишився ще не оцінений⁴⁵. Загалом д-р Ленцик присвятив Йосифові Сліпому п'ять наукових праць, понад два десятки статей та доповідей.

Леонід Соневицький (1922 – 1966) – український історик, педагог, редактор. Уродженець Тернопільщини. Викладач філософічно-гуманістичного факультету УКУ в Римі. Дійсний член Наукового Товариства ім. Шевченка, 1949-50 рр. – секретар історичної комісії НТШ.

Микола Чубатий (1889 – 1975) – український вчений, історик української церкви і права, педагог і публіцист. Уродженець Тернополя, засновник і перший голова НТШ в США. Близько товаришував з Патріярхом ще з часів навчання у Тернопільській гімназії (1909-1913 рр.)⁴⁶, семінарії та згодом викладання в Греко-Католицької Богословській Академії, де читав курс історії Унії та вів історичний семінар (1928-1934)⁴⁷. В 1963 р. Йосиф Сліпий призначив Чубатого деканом факультету права і суспільних наук УКУ в Римі, звичайний професор українського права. У видавництві Українського католицького університету побачила світ двотомна «Історія християнства на Русі-Україні» (1965 р. та 1976 р. з передмовою Йосифа Сліпого). Детальніше про контакти М. Чубатого з Патріярхом Йосифом далі.

Інші царини:

Святослав Гординський (1906 – 1993) – художник, графік, поет, один з найкращих українських іконописців ХХ століття, літературний критик, перекладач поезій з англійської, французької, італійської, польської та німецької мов. Дійсний член НТШ, член Спілки письменників України. З Йосифом Сліпий співпрацював під час праці над розмальовуванням «викладових саль» у Львівській духовній семінарії⁴⁸, виготовив також для Блаженнішого екслібрис. Художник відтворив пастирську працю Патріярха за допомогою образів-символів: Святодухівської вежі, розгорнутого Святого Письма та Юрія Змієборця з піднятим мечем.

Коли у червні 1967 року було розпочато будову Собору св. Софії в Римі, Патріярх Йосиф Сліпий запросив Святослава Гординського на

---

⁴⁵ Доповідь «Отець д-р Йосиф Сліпий – професор і ректор Богословської Академії у Львові» виголошена в домі НТШ в Нью-Йорку 28 жовтня 1984 р. в рамках наукової конференції на пошану св. п. Патріярха у 40-вий день відходу у вічність.

⁴⁶ Йосиф Сліпий. Спомини. Львів: Видавництво УКУ, 2017. – с. 107.

⁴⁷ Світильник істини. Джерела до історії Української Католицької Богословської Академії. Торонто-Чикаго, 1973. – с. 142.

⁴⁸ Йосиф Сліпий. Спомини. Львів: Видавництво УКУ, 2017. – с. 125.

«головну роль» в оформленні храму⁴⁹ (мозаїк, вітражів, іконостасу). 27-28 вересня 1969 року Блаженніший Йосиф та сімнадцять єпископів довершили посвячення собору Святої Софії. Тоді ж було освячено запрестольну мозаїку авторства С. Гординського. 31 жовтня 1971 року в Римі відбулося урочисте відкриття посвяченого Патріархом Українського музею при храмі свв. Сергія і Вакха. Маєстро Святослав Гординський, один із найактивніших упорядників збірки музею УГКЦ (із 1966 р.), виголосив доповідь «Українське мистецтво впродовж віків»⁵⁰.

Петро Зелений (1908 – 1991) – вчений-агроном, фізіолог тварин. Дійсний член НТШ (1953). Надзвичайний професор математично-природничого факультету УКУ в Римі, голова Українського патріархального світового об'єднання (УПСО). Брав активну участь у симпозіумах та конференціях НТШ в Сарселі. Петро Зелений був знаний як великий добродій українських церковних інституцій в Римі та НТШ в Сарселі, де допомагав не тільки фінансово, але передав свою бібліотеку для цього наукового Центру⁵¹.

Роман Осінчук (1902 – 1991) – лікар-спеціаліст внутрішньої медицини, професор Українського католицького університету в Римі, журналіст і громадський діяч, редактор «Народного Здоров'я» у Львові, дійсний член Наукового Товариства ім. Шевченка, голова Хімічно-біологічно-медичної секції НТШ в Нью-Йорку. Уродженець Тернопільщини.

Із Патріархом Йосифом д-р Роман Осінчук був знайомий ще зі Львова. Тому після виходу на волю і приїзду до Рима Блаженнішого він відвідав Митрополита Йосифа та став його великим прихильником, послідовником, учасником Патріархального руху, висувачи ідею Патріархату Української Католицької Церкви згідно з візією Глави УГКЦ⁵².

Зі заснуванням Релігійного Товариства українців католиків «Свята Софія» у США (ТСС А), Блаженніший іменував д-ра Романа Осінчука членом-засновником (усіх членів-засновників було четверо: д-р Юрій Старосольський, д-р Мирослав Навроцький, д-р Романа Навроцька і д-р Роман Осінчук). Відтак, Р. Осінчук був одним із директорів ТСС А та головою комісії Патріаршого Фонду.

---

⁴⁹ Роман Лубківський. Князь неурямленої Церкви. // День, №38, (2012). <https://day.kyiv.ua/article/osobystist/knyaz-neuyarmlenoyi-tserkvy>

⁵⁰ Там само.

⁵¹ Микола Когут. Помер провідний член Патріархального руху проф. Петро Зелений // Патріархат, ч. 9 (249) 1991 <http://www.patriyarkhat.org.ua/statti-zhurnalu/pomer-providnyjchlen-patriyarhalnoho-ruhu-prof-petro-zelenyj/>

⁵² https://www.wikiwand.com/uk/%D0%9E%D1%81%D1%96%D0%BD%D1%87%D1%83%D0%BA_%D0%A0%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BD_%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87

Ярослав Пастернак (1892 – 1969) – український археолог, доктор філософії, професор. 1928-1939 рр. – директор Культурно-історичного Музею НТШ у Львові, з 1929 р. – дійсний член НТШ (Львів, Торонто). З моментом заснування УКУ в Римі Патріярх Йосиф покликав його в 1965 р. на становище професора археології⁵³. Активно друкувався у Записках НТШ.

Ігор Соневицький (1926 – 2006) – український композитор, музикознавець і диригент. Уродженець Тернопільщини. За доручення Блаженнішого Йосифа Сліпого, габілітувався на УКУ в Римі 28 вересня 1967 р., прочитавши габілітаційний виклад «Життєвий і творчий шлях Нестора Нижанківського»⁵⁴. Професор Українського католицького університету в Римі (1971 – 1980), дійсний член Наукового Товариства ім Т. Шевченка. Викладач в Університеті Українознавства при НТШ у Нью-Йорку.⁵⁵

Володимир Янів (1908 – 1991) – науковець, психолог, публіцист, поет, політв'язень. З 1947 р. звичайний, а з 14 листопада 1950 р. дійсний член НТШ, в 1947-50 рр. – Секретар його Філософічно-педагогічної Комісії, а в 1949-55 рр. – член Головного Відділу. 23 березня 1952 р. – 6 липня 1968 р. – Науковий Секретар НТШ у Європі, а 1955 р. – Секретар Історично-Філософічної Секції НТШ, з 1960 р. – член його Головної Ради. З 6 липня 1968 р. – заступник Голови НТШ у Європі. З 1963 року – професор УКУ в Римі. Детальніше про контакти В. Янева і Патріярха Йосифа Сліпого далі.

Уже цей побіжний аналіз контактів Блаженнішого з діаспорними діячами Наукового Товариства ім. Шевченка свідчить про те, наскільки серйозно і вимогливо він ставився до формування потужного фундаменту української науки поза межами України. У цій праці ми глибше проаналізуємо взаємини Йосифа Сліпого з Миколою Чубатим, творцем НТШ в США; Володимиром Яневим, довголітнім Науковим Секретарем НТШ в Європі, а відтак – його головою; Леонідом Рудницьким, довголітнім Президентом Світової Ради НТШ. Свідомо обмежившись до цього тріумвірату, спробуємо представити локальний і світовий вимір цих контактів, адже до уваги беремо американський континент, Європу і загалом усі географічні центри діяльності НТШ.

Як було зазначено вище, з **Миколою Чубатим** Блаженнішого пов'язували роки дружби і співпраці. Про нього Йосиф Сліпий писав у своїх «Споминах» як про одного із львівських семінаристів-вихідців з Тернопільської гімназії, які, будучи старшими курсом, радо прийняли

---

⁵³ Там само, с. 252.

⁵⁴ Український Католицький Університет ім. Св. Климента Папи в першому п'ятиліттю свого постання та діяльності (1963-1968). – Рим, 1969. – с. 267-268.

⁵⁵ Там само, с. 100.

його в своє гроно⁵⁶. Саме Чубатому НТШ в Сполучених Штатах завдячує своє народження у нелегкі повоєнні часи, адже він зібрав фонди для купівлі будинку НТШ А в Нью-Йорку, про що писав: «В 1947 р. бувши члени львівського Наукового Товариства ім. Шевченка, за ініціативою проф. Володимира Кубійовича, обновили НТШ в Німеччині та нав'язали контакт зі мною та з дійсними членами НТШ за океаном. Розуміючи, що Наукове Товариство ім. Шевченка не може перебувати постійно на терені знищеної Німеччини, постановив я приготувати в Америці пригожі обставини для перенесення його за океан. Я кинув у громаду клич створити в Нью-Йорку *Дім Української Культури* та оснував з існуючим членами Відділ НТШ в Нью-Йорку в 1948 р. Від початку співпрацював зі мною звичайний член НТШ о. Лев Чапельський, а скоро теж перші пришелці – дійсні члени, д-р Р. Осінчук та д-р Володимир Калина»⁵⁷. Відтак, Миколу Чубатого обрано першим головою НТШ А (1947-52), за сумісництвом - заступником голови відновленого Матірнього НТШ (1948-52) та заступником голови НТШ (1952-53). Він згуртував нових членів та членів-прихильників, популяризував НТШ А серед української громади і від його імені репрезентував українську науку на міжнародних конгресах.

Будучи ревним учасником руху за Український Патріярхат, М. Чубатий повністю підтримував помісність УГКЦ (УКЦ), її патріярхальне завершення і радо присвячував свій час проектам Патріярха Йосифа Сліпого⁵⁸. Як редактор «Українського Квартальника», 5 грудня 1956 р. надіслав лист-спротив до Нікіти Хрущова. У ньому М. Чубатий виступив на захист переслідуваної Української Греко-Католицької Церкви, її ієрархії, зокрема Патріярха Йосифа Сліпого, який у той час відбував сибірське ув'язнення у Маклаково біля Єнісейська. Чубатий писав: «Арештування Митрополита львівського Йосифа Сліпого під закидом політичних провин, так само як других єпископів Західної України, не мало ніякої реальної підстави, бо практична політика була для цих церковних єрархів річчю зовсім чужою. Митрополита Йосифа я знав добре як ректора Духовної Академії; це був демократ та противник нацизму по своїм передвоєнним переконанням. В життю щоденному це був передовсім вчений богослов, та священник відданий своїй праці. Ніколи історія СРСР не буде в силі найти оправдання за арештування Митрополита, єпископів та за руйнування Греко-Католицької Церкви в Західній Украї-

---

⁵⁶ Йосиф Сліпий. Спомини. Львів: Видавництво УКУ, 2017. – с. 107.

⁵⁷ Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи 1963-1968. – Рим, 1969. – с. 121.

⁵⁸ *Енциклопедія Української Діаспори*. Том 1. Сполучені Штати Америки. Книга 3. С-Я. – НТШ А, Нью-Йорк-Чикаго, 2018. – С. 436

ні»⁵⁹. Першою із вимог для репарації завданого руйнування Чубатий озвучив невідкладне повернення Йосифа Сліпого з Красноярського краю до Львова, передача йому катедри св. Юра та митрополичої палати, окупованої РПЦ, а теж дозвіл на виконання митрополичих функцій⁶⁰.

Блаженніший цінував наукову діяльність й громадську позицію М. Чубатого, доказом чого може слугувати вітання, яке Йосиф Сліпий надіслав ювілярові з нагоди 80-ліття. «Творча організаційна і наукова праця (...) і розпочате друкування «Історії християнства на Русі-Україні» є Вашим великим вкладом в розбудову науки, як одної з найголовніших підстав нашого народнього і церковного життя»,⁶¹ – підкреслив Патріярх. Відтак, 23 липня 1975 року в Римі Блаженніший відслужив поминальну Літургію за упокій Миколи Чубатого, згадавши про його заслуги перед українською наукою, зокрема перед НТШ⁶².

Іншим маркантним діячем НТШ, який активно співпрацював з Патріярхом Йосифом у численних наукових проєктах, був довголітній професор і ректор Українського вільного університету в Мюнхені **Володимир Янів**. Блаженніший глибоко поважав його як науковця і людину, а В. Янів з черги з великим пієтетом ставився до очільника УГКЦ. 1963 року, в рік звільнення Патріярха з ув'язнення, він (Янів) зорганізував згадану попередньо спільну наукову конференцію НТШ, УБНТ, УВАН та УВУ на тему «Релігія в житті українського народу» у Рокка ді Папа. Праці конференції з'явилися у збірнику за редакцією Володимира Янева⁶³, виданому 1966 р. як 181 т. НТШ і присвяченому Кардиналові Йосифові Сліпому з нагоди 75-ліття⁶⁴. У цій публікації, окрім іншого, редактор замістив «бібліографію праць Кардинала Йосифа Сліпого: I. Наукові праці та студії; II. Ідеологічні твори, подорожі; III. Рецензії та огляди творів; IV. Різні статті, промови, некрологи»⁶⁵.

⁵⁹ Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи 1963-1968. – Рим, 1969. – с. 131.

⁶⁰ Там само, с. 132.

⁶¹ Благословення Верховного Архієпископа Кард. Кир Йосифа// Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи 1968-1973. – Рим, 1974. – с. 92.

⁶² Проповідь Блаженнішого Йосифа в часі поминального Богослуження за бл. п. Проф. Миколу Чубатого в соборі св. Софії в Римі 23.VII.1975//Твори, Том XIII, 1983. – с. 332-334.

⁶³ *Записки товариства імені Шевченка*. – Т. CLXXXI: [Релігія в житті українського народу / Збірник матеріалів Наукової Конференції у Рокка ді Папа (18–20. X. 1963). Спільне видання НТШ, УБНТ, УВАН, УВУ на пошану Блаженнішого Верховного Архієпископа Кардинала Йосифа Сліпого, Почесного та Дійсного Члена НТШ у 75-ліття народин та 50-ліття священства / За редакцією *Володимира Янева*]. – Мюнхен; Рим; Париж, 1966.– XXXII+222 с., іл.

⁶⁴ Український Католицький Університет ім. Св. Климента Папи в першому п'ятиліттю свого постановня та діяльності (1963-1968). – Рим, 1969. – с. 30.

⁶⁵ *Записки товариства імені Шевченка*. – Т. CLXXXI: [Релігія в житті українського народу / Збірник матеріалів Наукової Конференції у Рокка ді Папа (18–20. X. 1963). Спі-

Перебуваючи з 1968 по 1985 рік на посаді ректора **Українського Вільного Університету в Мюнхені**, Янів домігся «нововизнання» університету **баварським урядом**. За часів його ректорства, 2 вересня 1969 року, УВУ відзначив Блаженнішого Йосифа почесним докторатом Філософічного факультету у 30-ліття архієрейських свячень і 25-ліття вступу на митрополичий престол у княжому городі Львові⁶⁶. Під час вручення грамоти почесного доктора Блаженніший сказав: «Ця грамота мені незвичайно дорога, бо саме в науковій праці я завжди почував себе найкраще... У світі можуть проходити різні зміни, досягнення відкриття, та людський мозок завжди залишиться підставою життя, поступу і живучости людської спільноти»⁶⁷. Особисті контакти Володимира Янева з Блаженнішим стали в пригоді при закупівлі будинку для університету. Саме Патріярх Йосиф 1973 року підтримав фінансово придбання посілості, у приміщеннях якої містився рівно ж осідок НТШ, і 27 листопада 1976 року особисто, в присутності ректорату та викладацької кадри УВУ посвятив будинок університету на Пінценауерштрасе 15. У цей час ректор В. Янів був заступником голови **Наукового товариства імені Шевченка**, а з 1985 по 1987 р. – його головою.

З нагоди 40-ліття єпископських свячень Патріярха під час урочистого бенкету 23 вересня 1979 р. Володимир Янів як заступник Голови НТШ у Європі передав Блаженнішому вітання від «найдавнішого наукового Товариства ім. Шевченка, висловлюючи при тому побажання, щоб ми за рік змогли відзначити Золотий Ювілей Дійсного членства (17 лютого 1930)».⁶⁸

Блаженніший і ректорат УКУ у 1983 р. запросили Володимира Янева очолити підготовку окремої наукової конференції українських наукових установ з нагоди ювілею Тисячоліття. Він дав попередньо згоду з умовою, що на цей проєкт погодяться всі українські наукові установи різних релігійних конфесій⁶⁹. Як відомо, Володимир Янів розгорнув активну діяльність щодо залучення до підготовки конгресу наукових уста-

---

льне видання НТШ, УБНТ, УВАН, УВУ на пошану Блаженнішого Верховного Архiepіскопа Кардинала Йосифа Сліпого, Почесного та Дійсного Члена НТШ у 75-ліття народин та 50-ліття священства // За редакцією *Володимира Янева*. – Мюнхен; Рим; Париж, 1966. – С. XXV–XXXII.

⁶⁶ УВУ відзначив ювілеї Верховного Архiepіскопа // «Америка», Філядельфія, 15 липня 1969 р. – с. 1.

⁶⁷ Світильник істини. Джерела до історії Української Католицької Богословської Академії 1928/29-1944. Частина друга. Торонто-Чикаго, 1976. – с. 47.

⁶⁸ Промова Ректора УВУ проф. д-ра В. Яніва на святочнім бенкеті // *Благовісник Верховного Архiepіскопа візантійсько-українського (греко-руського) обряду* // Кн. 1-4, Рік XIII-XV. – Кастельгандольфо біля Риму 1977-79. – с. 212.

⁶⁹ Ю.В. Недужко. Омелян Пріцак та наукове відзначення Тисячоліття хрещення Русі-України // *Матеріали Міжнародної наукової конференції 28-30 травня 2008 року*. <https://core.ac.uk/download/pdf/149248266.pdf>

нов діяспори і створення організаційного комітету. Ця праця дала позитивні наслідки. На конференції в Мюнхені, скликаній за ініціативою Українського Вільного Університету та Наукового товариства ім. Т. Шевченка в Європі, що проходила з 11 по 13 травня 1984 року, був утворений комітет Наукового конгресу Тисячоліття хрещення Руси-України. У рамках Комітету були об'єднані 28 наукових установ з 8 країн 4 континентів. Керівництво Науковим комітетом здійснювала Ділова президія на чолі з Володимиром Яневим. Таким чином була створена організаційна структура для наукового відзначення Тисячоліття хрещення Руси-України⁷⁰.

Неповною була б картина контактів Патріярха Йосифа з НТШ без огляду його багатогранних взаємин з академіком **Леонідом Рудницьким**. Йому належить низка піонерських досліджень діяльності Блаженнішого, зокрема стаття «Патріярх Йосиф Сліпий і Наукове Товариство ім. Шевченка»⁷¹ чи «Образ Блаженнішого Патріярха в літературі»⁷². Уже 1968 року, під час першої пастирської візити Патріярха до США, Л. Рудницький засвідчив Йосифові Сліпому свою готовність служити Ісповідникові Віри як у науковому, так і релігійно-громадському вимірі. «В той час я брав активну участь у демонстраціях на підтримку Патріярхального руху в США, а навіть став його нештатним англомовним спікером. Все завдяки тому, що, будучи заамериканізованим в позитивному значенні цього слова, я дуже добре розумів американську ментальність. Водночас, як наймолодший в цьому русі, я мав настільки українства, що відчував обов'язок патріотизму, який був не конечно притаманний іншим», – згадує Л. Рудницький.

---

⁷⁰ Там само.

⁷¹ Ця стаття побачила світ 2017 року з нагоди 125-ліття від дня народження Патріярха Йосифа Сліпого у *Прикарпатському віснику НТШ. Слово*. – №4 (40)-2017, 3 (47) – 2018. С. 23-28.

⁷² Уперше академік Л. Рудницький виклав цю тему в рамках наукової конференції на пошану св. п. Патріярха у 40-вий день відходу у вічність, яка відбулася в домі НТШ в Нью-Йорку 28 жовтня 1984 р. Тоді у доповіді він представив огляд літературних творів, у яких головним героєм став св. п. Патріярх Йосиф. Л. Рудницький роман-бестселлер «Черевики рибалки» австралійського автора Мориса Веста. На момент виходу книжки у світ Блаженніший Йосиф перебував на засланні. Доповідач провів літературний аналіз творів, які написали про Патріярха Йосифа польські автори Юзеф Лободовський і Стефан Баліцький, а також українські автори Зоя Когут з Австралії, Леонід Полтава, Романа Завадович, Євген Крименко, Богдан Стефанишин й інших. Доповідач читав, аналізував та порівнював їхні поезії і поеми.

Відтак, стаття побачила світ у науковому збірнику *Intrepido Pastorina* честь Блаженнішого Патріярха Йосифа в 40-ліття вступлення на Галицький престіл (1. П. 1944. – Рим, 1984. – С. 681-691), а згодом передрукована під назвою «Патріярх Йосиф Сліпий і література» в антології поезій, присвячених Блаженнішому «Серця живе джерело» (упорядники: Леонід Рудницький і Степан Хороб, Івано-Франківськ: «Нова Зоря», 2013)

6 квітня 1974 року, на філософському факультеті УКУ в Римі у приміщенні Ла Саль Коледжу (Філадельфія), Леонід Рудницький захистив габілітаційну працю «Роберт Льюїс Стівенсон і Юрій Клен. До генези оповідання Ю. Клена «Яблука»⁷³. Саме Патріярх Йосиф мотивував молодого науковця до габілітаційної праці. 1976 р., за рекомендацією Блаженнішого, Л. Рудницького обрано директором філії УКУ у Філадельфії, яка містилася в домі Релігійного Товариства українців католиків «Свята Софія» США. 24 червня 1979 р. Йосиф Сліпий іменував Рудницького Надзвичайним професором української літератури на Філософічно-гуманістичному факультеті УКУ в Римі, де Л. Рудницький викладав порівняльне літературознавство на літніх курсах в 1974-1984 роках.

З наближенням ювілею Тисячоліття хрещення України-Руси, 1 жовтня 1979 р. Патріярх Йосиф надіслав послання до українських науковців, у тім числі членів НТШ, з нагоди підготовки до цієї знаменної події, закликавши їх серед іншого активно включитися у видання збірки «творів з різних галузей нашої культури і науки і таку збірку спільними та зорганізованими силами наші науковці і наукові інститути повинні виготовити підчас цих кілька років підготовки, що перед нами»⁷⁴. Леонід Рудницький зазначив, що у відповідь на цей клич згаданий вище Комітет Наукового конгресу в тисячоліття хрещення Руси-України видав 1987 року «Хрестоматію української релігійної літератури»⁷⁵. До редакційної колегії, очолюваної Ігорем Качуровським, увійшли серед інших члени НТШ Святослав Гординський, Василь Лев, Григор Лужницький, Леонід Рудницький, Володимир Янів, Дмитро Штогрин.

Вітальний лист з нагоди 110-ліття НТШ, датований днем 26 травня 1983 р., Блаженніший адресував проф. д-ру Леоніду Рудницькому. У ньому Патріярх високо оцінив діяльність «найстаршого, довгий час єдиного і провідного» наукового Товариства, на долю якого випали «труднощі і перешкоди, дві війни (...), заборони, а навіть ліквідація (...) большевицькими руками»⁷⁶. Він зокрема відзначив видавничу діяльність НТШ – «скарб, що його виконало Товариство для добра нашого Народу, національної свідомості і наукового місця серед світової науки»⁷⁷. Патріярх не полишав надії на те, що діяльність НТШ буде відновлено в Україні: «... молю Бога, щоб Товариство за свою працю і заслуги одер-

---

⁷³ Стаття побачила світ у часописі «Сучасність». Мюнхен, 1974. Ч.12, с. 25-38.

⁷⁴ *Благовісник*. Кн. 1-4, Рік XIII-XV, 1977-79, с. 85.

⁷⁵ Хрестоматія української релігійної літератури. Книга перша-поезія (за ред. Ігоря Качуровського). – Мюнхен-Лондон, 1987. – 552 с.

⁷⁶ Лист Блаженнішого Патріярха Йосифа до проф. д-ра Леоніда Рудницького у Філадельфії, ПА, ЗСА // *Твори*, Т. XVI. Рим, 1985. – с. 430.

⁷⁷ Там само, с. 430.

жало свою нагороду у вільному Києві, для волі, слави і правди якого воно трудилось весь час свого існування»⁷⁸.

Після відходу у вічність Патріярха, заходами управи Наукового Товариства ім. Шевченка в США в неділю, 28 жовтня 1984 р. у домі НТШ в Нью-Йорку відбулась наукова конференція, присвячена св. п. Блаженнішому Патріярхові Йосифові. У ній взяли участь тогочасний голова НТШ д-р Ярослав Падох, Митрополит Української Православної Церкви Мстислав (Скрипник), о. д-р Іван Біланич з доповіддю «Богословські твори Блаженнішого Патріярха Йосифа», проф. д-р Василь Ленчик з темою «Отець д-р Йосиф Сліпий – професор і ректор Богословської Академії у Львові», д-р Леонід Рудницький з доповіддю «Образ Блаженнішого Патріярха у літературі», о. д-р Мелетій Войнар, ЧСВВ зі спогадом про Ісповідника Віри⁷⁹.

Академік Леонід Рудницький зазначив, що до останніх днів свого життя Блаженніший пишався приналежністю до потужної наукової установи, «остої»⁸⁰, котра «впродовж століття несла стяг української науки між своїми і чужими (...), поширювала українське ім'я і наукову творчість між найвищими вченими кругами людства»⁸¹. Ця ж «остоя», яка свого часу одногосною ухвалою усіх дійсних і звичайних членів іменувала Патріярха свого часу Почесним членом, вважала Йосифа Сліпого «зразковим ідеалом українського вченого для наступних поколінь»⁸².

Змагання за відповідний статус і належний рівень української науки були одним із головних векторів життя Йосифа Сліпого. Як і його попередник Митрополит Андрей Шептицький, він добре усвідомлював: якщо «не створимо наукового осередка, свого власного, то ми ніколи не займемо місця жодного у філософській і богословській науці»⁸³. Він неодноразово промовляв до патріотизму українських науковців, у тім числі до членів НТШ, нагадуючи: «Маємо два українські університети»⁸⁴ (...)

---

⁷⁸ Там само.

⁷⁹ Український Нью-Йорк в 40-вий день смерті св. п. Патріярха Йосифа // *Патріярхат*, 12 (168) 1984. <http://www.patriyarkhat.org.ua/statti-zhurnalu/ukrajinskyj-nyu-jork-u-40-vyjden-smerty-sv-p-patriyarha-josyfa/>

⁸⁰ Проповідь Блаженнішого Патріярха у 85-ліття в соборі св. Софії (17 лютого 1977) // *Благовісник Верховного Архієпископа візантійсько-українського (греко-руського) обряду* // Кн. 1-4, Рік XIII-XV. – Кастельгандольфо біля Риму, 1977-79. – с. 120.

⁸¹ *Благовісник*, Книга 1-4, Рік IX, Кастельгандольфо біля Риму, 1973. – с. 96.

⁸² Грамоту Почесного члена НТШ 9 серпня 1965 р. в Торонто підписали Генеральний секретар Головної ради Наукових Товариств ім. Шевченка проф. Євген Вертипорох і Президент проф. Роман Смаль-Стоцький

⁸³ Ярослав Пелікан. *Ісповідник між Сходом і Заходом. Портрет українського кардинала Йосифа Сліпого*. Львів: АРТОС, 2015. – с. 134Ю

⁸⁴ Мова про УКУ й УВУ.

треба своє і себе підпирати, хоч воно спочатку не таке голосне»⁸⁵. У своєму «Заповіті» Йосиф Сліпий залишив майбутнім поколінням духовно-інтелектуальний імператив: «Полюбіть науку, плекайте і збагачуйте її своєю працею та своїм знанням, будьте її служителями! Споруджуйте храми науки, вогнища духовної сили Церкви та Народу, пам'ятаючи, що немислиме повне життя Церкви і Народу без рідної науки. Наука – це їхнє дихання життя!»⁸⁶

Література

1. Василь Бабух. Довге повернення видатного вченого з чернівецьким корінням <https://fakty.cv.ua/2017/02/dovhe-povernennya-vydatnoho-vchenoho-z-chernivetskyum-korinnyam/>
2. Біда К. Іоанікій Галятовський і його «Ключь Разумѣнія» / Проф. Д-р Константин Біда; Праці Греко-Католицької Богословської Академії; *Пам'ятки української літератури і мови XVII-ого ст.* Ч. I. – Рим, 1975.
3. Біда К. Київська "Грамматика" з 1705 р. Видання Українського Католицького університету ім. св. Климента Папи. *Праці Філософсько-гуманістичного факультету* т. 19. – Рим, 1978.
4. *Благовісник Верховного Архієпископа візантійсько-українського (греко-руського) обряду*, Книга 1-4, Рік IX, Кастельгандольфо біля Риму, 1973.
5. *Благовісник Верховного Архієпископа візантійсько-українського (греко-руського) обряду* // Кн. 1-4, Рік X. – Кастельгандольфо біля Риму 1974.
6. *Благовісник Верховного Архієпископа візантійсько-українського (греко-руського) обряду*. Кн. 1-4, Рік XIII-XV, 1977-79.
7. Ольга Вітошинська. Подорожі Блаженішого Кир Йосифа VII (1968-1970) у світлі чужої преси. – Рим; Париж, 1972. – с. 104.
8. о. Іван Дацько. «Не цілуйте рук, а краще виконуйте свою роботу». Сім історій про Йосифа Сліпого//https://tvomisto.tv/news/netsilyute_ruk_a_krashche_vykonuyte_svoyu_robotu_sim_istoriy_pro_yosyfa_slipogo_84008.html
9. *Енциклопедія сучасної України* // <https://esu.com.ua/article-56398>
10. *Енциклопедія Української Діаспори*. Том 1. Сполучені Штати Америки. Книга 2. Л-Р. – НТШ А, Нью-Йорк-Чікаго, 2012.
11. *Енциклопедія Української Діаспори*. Том 1. Сполучені Штати Америки. Книга 3. С-Я. – НТШ А, Нью-Йорк-Чікаго, 2018.

---

⁸⁵ Лист Блаженішого Йосифа Сліпого до проф. Леоніда Рудницького з дня 29 березня 1976 р. // родинний архів Л. Рудницького.

⁸⁶ Заповіт патріярха Йосифа Сліпого (упор. Ірена Іванкович і Леонід Рудницький). – Львів: Видавництво «АРТОС», 2022. – с. 18.

12. *Записки товариства імені Шевченка*. – Т. CLXXXI: [Релігія в житті українського народу / Збірник матеріалів Наукової Конференції у Рокка ді Папа (18–20. X. 1963). Спільне видання НТШ, УБНТ, УВАН, УВУ на пошану Блаженнішого Верховного Архієпископа Кардинала Йосифа Сліпого, Почесного та Дійсного Члена НТШ у 75-ліття народин та 50-ліття священства / За редакцією *Володимира Янева*]. – Мюнхен; Рим; Париж, 1966. – XXXII+222 с., іл.
13. Заповіт патріярха Йосифа Сліпого (упор. Ірена Іванкович і Леонід Рудницький). – Львів: Видавництво «АРТОС», 2022.
14. Микола Когут. Помер провідний член Патріярхального руху проф. Петро Зелений // *Патріярхат*, ч. 9 (249) 1991 <http://www.patriarkhat.org.ua/statti-zhurnalu/pomer-providnyj-chlen-patriyarhalnoho-ruhu-prof-petro-zelenyj/>
15. Василь Ленцик. Визначні постаті Української Церкви: Митрополит Андрей Шептицький і Патріярх Йосиф Сліпий (за ред. Анни Ленцик-Павлічко). – Наукове товариство ім. Шевченка. Львів: Свічадо, 2001. – 608 с.
16. Роман Лубківський. Князь неуярмленої Церкви. // *День*, №38, (2012). <https://day.kyiv.ua/article/osobystist/knyaz-neuyarmlenoyi-tserkvu>
17. Володимир Мороз. Йосиф Сліпий, Закарпаття і закарпатські українці. // https://www.academia.edu/38656467/Йосиф_Сліпий_Закарпаття_і_закарпатські_українці?fbclid=IwAR07np8lpAJ4lP8akp8DwbRnhlH8nXpYtWXvNqnI9E26LuJeYxpOASQ1Dis
18. Наукові записки. 1967-68. Ч. 9-10 на пошану Блаженнішого Верховного Архієпископа Кардинала Йосифа Сліпого у 30-ліття Єпископських Свячень та 25-ліття вступлення на Митрополичий Престол за редакцією Володимира Янева. Спільне видання УВУ, НТШ, УБНТ та УВАН. Мюнхен-Рим-Париж, 1969. – с. XXIII-XXIV.
19. Наукове Товариство ім. Шевченка в поклоні Блаженнішому Митрополитові Кардиналові Кир Йосифові. 27.VI.1965 // *Твори*, Том XII, 1982. – с. 196.
20. Ю.В. Недужко. Омелян Пріцак та наукове відзначення Тисячоліття хрещення Руси-України // *Матеріали Міжнародної наукової конференції 28-30 травня 2008 року*. <https://core.ac.uk/download/pdf/149248266.pdf>
21. Людмила Пекарська. Сарсель: НТШ в Європі. Гордість за минуле і біль за сьогодні // *Українська Думка*, 9 липня 2016 р.
22. Ярослав Пелікан. Ісповідник між Сходом і Заходом. Портрет українського кардинала Йосифа Сліпого. Львів: АРТОС, 2015. – с. 136-137.
23. Л.І. Рудницький. Патріярх Йосиф Сліпий і Наукове Товариство ім. Шевченка // *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. – №40 (40) – 2017, 3(47)-2018. – с.26
24. Світильник істини. Джерела до історії Української Католицької Богословської Академії. Торонто-Чікаго, 1973.

25. Світильник істини. Джерела до історії Української Католицької Богословської Академії 1928/29-1944. Частина друга. Торонто-Чікаго, 1976.
26. Йосиф Сліпий. Спомини. Львів: Видавництво УКУ, 2017.
27. Твори Кир Йосифа Верховного Архієпископа і Кардинала. – Рим: Український католицький університет, 1970. Т. 3/4.
28. Світлана Штука. Культурно-просвітницька діяльність Йосифа Сліпого (1922-1945) // *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Історичне релігієзнавство». Випуск 10, 2014.
29. Український Католицький Університет ім. Св. Климента Папи в першому п'ятиліттю свого постановня та діяльності (1963-1968). – Рим, 1969.
30. Хрестоматія української релігійної літератури. Книга перша-поезія (за ред. Ігоря Качуровського). – Мюнхен-Лондон, 1987. – 552 с.
31. «Америка», Філядельфія, 15 липня 1969 р.
32. За Патріярхат. Ч. 3 (26), червень 1973, рік VII.
33. www.patriarkhat.org.ua/statti-zhurnalu/ukrajinskyj-nyu-jork-u-40-vyj-den-smerty-sv-p-patriyarha-josyfa/
34. <http://www.patriarkhat.org.ua/statti-zhurnalu/prof-d-r-myhajlo-tershakovets-u-sorokovyj-den-pislya-smerty>
35. The Ukrainian Catholic Church: 1945-1975. A Symposium (ed. Miroslav Labunka and Leonid Rudnytzyky). – Philadelphia: St. Sophia Religious Association of Ukrainian Catholics, Inc., 1976.